

27.**Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky
o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s
reumatoidnou artritídou**

Č. 10646/2009

Bratislava: 30. mája 2009

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. b) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 350/2005 Z. z. vydáva toto odborné usmernenie:

Čl. I**Predmet úpravy**

Toto odborné usmernenie upravuje organizačné a liečebné opatrenia pri objektivizovaní aktivity a kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou.

Čl. II**Zápalové reumatické choroby a reumatoidná artritída**

(1) Reumatoidná artritída predstavuje najčastejšiu zápalovú kĺbovú chorobu. Prejavuje sa bolesťami, zápalom a progredujúcim ireverzibilným poškodením kĺbov so vznikom deformít. Choroba prebieha u väčšiny pacientov chronicky, s kolísaním zápalovej aktivity a nepredvídateľnou prognózou. Príčinou reumatoidnej artritídy je autoimúnnny zápalový proces, ktorý spôsobuje opuch synoviálnej membrány so znmožením zápalovej tekutiny v kĺbovej dutine. Roztiahnutie kĺbového puzdra vyvoláva bolesť a obmedzuje kĺbovú funkciu. Pretrvávajúci zápal spôsobuje poruchu funkcie kĺbu a následne deštrukciu postihnutých tkanív.

(2) Cieľom liečby reumatoidnej artritídy je znížiť aktivitu zápalového reumatického procesu, zabrániť poruche kĺbovej funkcie a oddialiť štrukturálne zmeny a vznik deformít.

(3) Hodnotenie aktivity pri reumatoidnej artritíde sa vykonáva pomocou zloženého klinického indexu. Stupeň poškodenia kĺbovej funkcie (fyzická disabilita - postihnutie) sa hodnotí dotazníkovou metódou. Výsledok hodnotenia aktivity a stupňa poškodenia kĺbovej funkcie sú súčasťou reumatologického vyšetrenia a zaznamenávajú sa do zdravotnej dokumentácie pacienta.

(4) Posudzovanie účinnosti liečby reumatoidnej artritídy vyžaduje objektivizovanie aktivity a kĺbovej funkcie pred liečbou v pravidelných 12 až 24 týždňových intervaloch počas jej priebehu.

Čl. III**Zdravotnícke zariadenia a kompetentný zdravotnícky pracovník**

(1) Účinnosť liečby reumatoidnej artritídy prostredníctvom objektivizácie aktivity ochorenia a poškodenia kĺbovej funkcie pred liečbou a počas celého liečebného procesu posudzuje reumatológ na každom pracovisku odboru reumatológia.

Čl. IV**Zložené klinické indexy na objektivizáciu aktivity a kĺbovej funkcie pri reumatoidnej artritíde**

(1) Zložený klinický index na objektivizáciu aktivity sa vypočítava z položiek označovaných ako *Zostava parametrov na hodnotenie aktivity reumatoidnej artritídy podľa Európskej ligy proti reumatizmu EULAR (European League Against Rheumatism)*, ktoré obsahujú: počet bolestivých

kĺbov, počet opuchnutých kĺbov, vizuálna analógová stupnica (VAS) bolesti (mm) 100 mm úsečka, vizuálna analógová stupnica (VAS) hodnotenia stavu choroby pacientom (mm) 100 mm úsečka, vizuálna analógová stupnica (VAS) hodnotenia stavu choroby lekárom (mm) 100 mm úsečka, sedimentácia erytrocytov v mm/hod, alebo C reaktívny proteín v mg/l a sú uvedené v prílohe č. 1.

(2) Aktivita zápalového procesu pri reumatoidnej artritíde sa objektivizuje pomocou zloženého klinického indexu DAS28. Automatická kalkulácia DAS28 je uvedená v prílohe č. 2.

(3) Stupeň aktivity reumatoidnej artritídy sa hodnotí podľa výsledného skóre zloženého klinického indexu DAS28, ktorý je uvedený v prílohe č. 3.

(4) Za pozitívnu liečebnú odpoveď sa považuje dosiahnutie stupňa *dobrá* liečebná odpoveď alebo *priemerná* liečebná odpoveď. Hodnotenie liečebnej odpovede podľa EULAR je uvedené v prílohe č. 4.

(5) Hodnotenie poškodenia kĺbovej funkcie pri reumatoidnej artritíde sa vyjadruje výsledkom z Dotazníka na hodnotenie poškodenia kĺbovej funkcie (Health Assessment Questionnaire ďalej len „HAQ“). Dotazník vyplnený pacientom je následne vyhodnotený kompetentným zdravotníckym pracovníkom je uvedený v prílohe č.5. Výsledné skóre sa udáva v číslach od 0 do 3 s presnosťou na 3 desatinné miesta. Za normálne hodnoty kĺbovej pohyblivosti sa považuje dosiahnuté skóre $\leq 0,500$. Pokles, alebo vzostup dosiahnutého skóre HAQ o 0,22 sa považuje za najmenšiu štatisticky významnú zmenu.

Čl. V

Aplikácia zložených klinických indexov na posudzovanie aktivity a kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

(1) Aktivitu a stupeň poškodenia kĺbovej funkcie posudzuje kompetentný zdravotnícky pracovník u pacientov s reumatoidnou artritídou pred a v priebehu liečby liekmi modifikujúcimi aktivitu reumatoidnej artritídy.

(2) Terapeutická odpoveď na liečbu ne-biologickými liekmi modifikujúcimi aktivitu reumatoidnej artritídy sa hodnotí po 12 - 24 týždňoch bez ohľadu na to či sa aplikujú v monoterapii, alebo v kombináciách. Ne-biologické lieky modifikujúce aktivitu reumatoidnej artritídy zahŕňajú: antimalariká, sulfasalazín, metotrexát, leflunomid, soli zlata, cyklosporín, penicilamín, azotioprin, cyklofosfamid a ďalšie antireumatiká vyrobené štandardnými farmaceutickými výrobnými metódami.

(3) Terapeutická odpoveď na liečbu biologickými liekmi modifikujúcimi aktivitu reumatoidnej artritídy sa hodnotí vždy po 12 - 16 týždňoch. Biologické lieky modifikujúce aktivitu reumatoidnej artritídy zahŕňajú: inhibítory cytokínov, bunkových znakov a receptorov vyrobených biotechnologickými farmaceutickými výrobnými metódami.

Čl. VI

Účinnosť

Toto odborné usmernenie nadobúda účinnosť 1. júla 2009.

Richard Raš i, v.r.
minister

Príloha č. 1

k Odbornému usmerneniu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

Zostava parametrov na hodnotenie aktivity reumatoidnej artritídy podľa EULAR (European League Against Rheumatism)

1.	Vizuálna analógová stupnica bolesti (100 mm úsečka)
2.	Vizuálna analógová stupnica hodnotenia aktivity artritídy pacientom (100 mm úsečka)
3.	Vizuálna analógová stupnica hodnotenia aktivity artritídy lekárom (100 mm úsečka)
4.	Počet bolestivých kĺbov (ramená, lakte, zápästia, MCP I.-V. bilat., PIP I.-V. bilat. a kolená – spolu 28 lokalít)
5.	Počet opuchnutých kĺbov (ramená, lakte, zápästia, MCP I.-V. bilat., PIP I.-V. bilat. a kolená – spolu 28 lokalít)(1)
6.	Sedimentácia erytrocytov v mm/ hodinu, alebo C reaktívny proteín v mg/liter

Príloha č. 2

k Odbornému usmerneniu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

Zložený klinický index na hodnotenie aktivity reumatoidnej artritídy DAS28 (Disease Activity Score) z 28 preddefinovaných kĺbov je dostupný na: www.das-score.nl/DAS28calc.htm

Definované kĺby:

rameno, lakeť, zápästie, metakarpofalangeálne kĺby I, až V., proximálne interfalangeálne kĺby I. až V., kolená – na oboch stranách tela

Položky:

- počet bolestivých kĺbov
- počet opuchnutých kĺbov
- hodnotenie stavu aktivity choroby pacientom (pacientom zaznamenaná hodnota na 100 vizuálnej analógovej stupnici v mm)
- sedimentácia erytrocytov v mm/hodinu

Výpočet

Skóre DAS28 = $0,56\sqrt{(\text{počet bolestivých kĺbov})} + 0,28\sqrt{(\text{počet opuchnutých kĺbov})} + 0,7 \log(\text{FW}) + 0,014 \times \text{hodnotenie stavu aktivity choroby pacientom}$

Príloha č. 3

k Odbornému usmerneniu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

Tabuľka pre stupne aktivity reumatoidnej artritídy podľa DAS28

	stupne aktivity RA	skóre DAS28
1.	vysoká aktivita RA	> 5,1
2.	stredná aktivita RA	> 3,2 a ≤ 5,1
3.	nízka aktivita RA	≤ 3,2
4.	remisia RA	< 2,6

Príloha č. 4

k Odbornému usmerneniu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

Hodnotenie liečebnej odpovede podľa Európskej ligy proti reumatizmu
EULAR (European League Against Rheumatism)

	zlepšenie DAS28 od začiatku liečby		
Skóre DAS28	> 1,2	> 0,6 a ≤ 1,2	≤ 0,6
≤ 3,2	dobrá	priemerná	žiadna
> 3,2 a ≤ 5,1	priemerná	priemerná	žiadna
> 5,1	priemerná	žiadna	žiadna

Príloha č. 5

k Odbornému usmerneniu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou

Dotazník na hodnotenie poškodenia kĺbovej funkcie - Health Assessment Questionnaire

DOTAZNÍK HAQ:**MENO A PRIEZVISKO:****DÁTUM VYŠETRENIA:****VÝSLEDOK FI HAQ:**

1. Prosíme, zakrúžkujte jednu odpoveď v každom riadku, ktorá najlepšie vystihuje Vaše schopnosti v minulom týždni:

	Bez akýchkoľvek problémov	S menšími problémami	S veľkými problémami	Som úplne neschopný/á
Obliekanie a upravovanie sa				
Ste schopný obliecť sa, uviazať si šnúrky, zapnúť gombíky?	0	1	2	3
Ste schopný umyť si vlasy šampónom?	0	1	2	3
Vstávanie				
Ste schopný vstať z klasickej stoličky, ktorá nemá operadlá?	0	1	2	3
Ste schopný ľahnúť si do postele a vstať z nej?	0	1	2	3
Jedenie				
Ste schopný pokrájať si mäso?	0	1	2	3
Ste schopný zdvihnúť plnú šálku alebo pohár k Vaším ústam?	0	1	2	3
Ste schopný otvoriť novú krabicu mlieka alebo pracieho prášku?	0	1	2	3
Chôdza				
Ste schopný prechádzať sa vonku po rovine?	0	1	2	3
Ste schopný vystúpiť 5 schodov?	0	1	2	3

2. Prosíme označte krížikom všetky pomôcky alebo zariadenia, ktoré obvykle používate na vyššie uvedené aktivity:

Vychádzková palička	
Chodítko, presuvný rám	
Upravené alebo špeciálne náradie	
Upravené alebo špeciálne kreslo	
Pomôcky na obliekanie (háčik na gombíky, ťahadlo na zips, dlhý obuvák)	
Barle	
Kolesový vozík	

3. Prosíme označte krížikom oblasti, v ktorých obvykle potrebujete pomoc druhej osoby:

Obliekanie a upravovanie	
Vstávanie	
Jedenie	
Chôdza	

4. Prosíme, zakrúžkujte jednu odpoveď v každom riadku, ktorá najlepšie vystihuje Vaše schopnosti v minulom týždni:

	Bez akýchkoľvek problémov	S menšími problémami	S veľkými problémami	Som úplne neschopný/á
Hygiena				
Ste schopný umyť sa a osušiť celé Vaše telo?	0	1	2	3
Ste schopný sa okúpať vo vani?	0	1	2	3
Ste schopný posadiť sa na záchodovú misu a vstať z nej?	0	1	2	3
Dosah				
Ste schopný dosiahnuť 2-3kg predmet, napr. vrečko zemiakov z výšky tesne nad Vašou hlavou?	0	1	2	3
Ste schopný zohnúť sa dolu, aby ste zdvihli oblečenie zo zeme?	0	1	2	3
Stisk				
Ste schopný otvoriť dvere auta?	0	1	2	3
Ste schopný otvoriť zavárací pohár, ktorý už bol pred tým otvorený?	0	1	2	3
Ste schopný otvoriť a zatvoriť vodovodný kohútik?	0	1	2	3
Aktivita				
Ste schopný vybavovať praktické záležitosti a nakupovať?	0	1	2	3
Ste schopný nasadnúť do auta a vystúpiť z neho?	0	1	2	3
Ste schopný vysávať, robiť domáce práce a ľahkú prácu v záhrade?	0	1	2	3

5. Prosíme označte krížikom všetky pomôcky a zariadenia, ktoré obvykle používate pre vyššie uvedené aktivity:

Zvýšená sedačka na záchodovej mise	
Sedačka vo vani	
Otvárač zaváracích pohárov (pri otváraní už pred tým otvorených)	
Držadlo vo vani	
Náradie s dlhou rúčkou umožňujúce dosahovanie predmetov	
Iné (uved'te prosím)	

6. Prosíme označte krížikom oblasti, v ktorých obvykle potrebujete pomoc inej osoby:

Hygiena	
Dosahovanie predmetov	
Uchopenie a otváranie vecí	
Domáce práce a vybavovanie praktických záležitostí	